

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 217
van **CATHY COUDYSER**
datum: 22 april 2016

aan **SVEN GATZ**
VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

Topstukkendecreet - Evaluatie

Het topstukkenbeleid werd in de Vlaamse Gemeenschap ingevoerd door het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang. Het Topstukkendecreet strekt tot bescherming van roerend cultureel erfgoed dat voor de Vlaamse Gemeenschap in Vlaanderen bewaard moet blijven, omwille van zijn bijzondere archeologische, historische, cultuurhistorische, artistieke of wetenschappelijke betekenis.

Tijdens de vorige legislatuur werd het topstukkenbeleid verdergezet en werd ook tijd gemaakt voor een evaluatie van het Topstukkendecreet dat in 2003 in werking trad. Eind 2011 gebeurde de evaluatie van het Topstukkendecreet. Enkele externe deskundigen samen met de leden van de Topstukkenraad lichtten het Topstukkendecreet door en toetsten het op zowel zijn verdiensten als zijn tekortkomingen.

Enkele maanden geleden opende de minister het debat over de toekomst van het Topstukkendecreet en meer bepaald het Topstukkenfonds. Zo maakte hij de analyse dat de middelen van het Topstukkenfonds steeds sterker onder druk staan door enerzijds de toegekende restauratiesubsidies en anderzijds de stijgende internationale marktprijzen, waardoor we met een eerder beperkt jaarlijks bedrag van circa een half miljoen euro niet ver springen om topstukken aan te kopen. Daarom stelde de minister de vraag of het niet verstandig en wenselijk zou zijn om minstens een deel van de middelen van het Topstukkenfonds te heroriënteren en in te zetten voor de ondersteuning of aankoop van jonge, hedendaagse kunstenaars.

1. Op welke manier zal de minister het toekomstige topstukkenbeleid concreet voorbereiden?
2. Overweegt de minister om een grondige evaluatie van het Topstukkendecreet te laten uitvoeren? Waarom wel/niet? Zo ja, beoogt hij een interne of externe evaluatie? Ziet hij in deze evaluatie een rol weggelegd voor de Topstukkenraad? Binnen welke termijn wil hij een eventuele evaluatie uitgevoerd zien worden?
3. Heeft de minister over zijn idee om minstens een deel van het Topstukkenfonds te heroriënteren naar de aankoop van jonge, hedendaagse kunst overleg gepleegd met de cultureel erfgoedsector? Zo ja, at was de reactie op dit idee?

ANTWOORD

op vraag nr. 217 van 22 april 2016

van **CATHY COUDYSER**

1. In mijn beleidsbrief 2015 – 2016 stelde ik vast dat het budget van het Topstukkenfonds steeds meer onder druk staat door de toegenomen zorg en restauratiekosten voor topstukken en dat daardoor ook de budgetten voor de verwerving van topstukken en sleutelwerken steeds schaarser werden.

Om toch de nodige verwervingsmogelijkheden te behouden, nam ik mij voor om na te gaan:

- hoe voor aankopen van topwerken, de synergiën met de Koning Boudewijn Stichting versterkt kunnen worden.
- of en hoe met private verzamelaars werk gemaakt kan worden van de verwerving van topstukken.
- in welke mate de regelgeving inzake successierechten aangepast kan worden ter bevordering van de betaling van erfenisrechten in kunstwerken.
- in welke mate een gedeeltelijke vrijstelling van erfenisrechten mogelijk is voor het in de Topstukkenlijst opgenomen erfgoed.

2. De Topstukkenraad bezorgde mij een omstandige evaluatieve nota. Ik heb de elementen uit deze nota meegenomen in de discussies die gevoerd werden binnen het kader van de opstelling van de 'conceptnota cultureel erfgoed', welke nu ter bespreking voorligt bij de Commissie Cultuur.

Dit alles resulteerde tot volgende evaluatie en beleidskeuzes (in de conceptnota terug te vinden onder de titel 'Een adequaat Vlaams beschermingsbeleid voor het erfgoed van uitzonderlijk belang):

"Vlaanderen heeft mooie resultaten bereikt in de bescherming van cultuurgoederen van uitzonderlijk belang. Het evenwicht tussen het publieke en het private belang blijft een oefening die een belangrijke rol speelt via de aankoopclausule bij weigering van een vraag tot definitief buiten Vlaanderen brengen. Er werden topstukken en sleutelwerken aangekocht die onze publieke collecties verrijken en de restauratie van uniek erfgoed werd mogelijk gemaakt. Voorbeelden zijn de restauraties van het Lam Gods-retabel en de Mechelse Besloten Hofjes.

Het Topstukkendecreet vormt de basis van dit beschermingsbeleid. Ter versterking van het topstukkenbeleid dringen zich wel enkele maatregelen op:

- verhogen van de zichtbaarheid van de sleutelwerkregeling van het Topstukkenfonds
- een meer performante regeling voor de betaling van successierechten met kunstwerken;
- een gedeeltelijke en voorwaardelijke vrijstelling van successierechten voor in de Topstukkenlijst opgenomen cultuurgoederen en verzamelingen;
- samenwerking met publieke en private partners rond de verwerving van 'topstukken en sleutelwerken' voor de Collectie Vlaanderen, bijvoorbeeld via een stichting of fonds, naar het voorbeeld van de Vereniging Rembrandt in Nederland, of via een PPS-initiatief;
- een marktconforme voorkoopregeling bij publieke veilingen van topstukken en sleutelwerken in Vlaanderen om erfgoed te verwerven."

3. Na overleg met mijn administratie en met de Topstukkenraad en op basis van de feedback die ik vanwege de erfgoedsector mocht ontvangen, heb ik ervoor gekozen om de middelen van het Topstukkenfonds niet in te zetten voor de verwerving van jonge hedendaagse kunst.

Dit betekent niet dat het Topstukkenfonds enkel voorbehouden is voor de aankoop en restauratie van topstukken. Ik wil het Topstukkenfonds vooral ook inzetten voor de verwerving van sleutelwerken die een essentiële aanvulling vormen voor de Collectie Vlaanderen en die door hun hoge financiële waarde buiten het verwervingsbereik van erfgoedinstellingen vallen. Vandaar dat het ook belangrijk is om de zichtbaarheid van de sleutelwerkregeling van het Topstukkenfonds te verhogen.

Omdat ik de aankoop van jonge hedendaagse kunst wel een prioritaire opdracht van het Vlaamse cultuurbeleid vind, heb ik besloten om daartoe een specifiek aankoopregeling hedendaagse kunst uit te werken, dit conform het Kunstendecreet van 13 december 2013. Voor de financiering van deze regeling voorzie ik vanaf 2017 een budget van 100.000 euro. Het betreft hier de aankoop van kunstwerken van levende professionele kunstenaars betrokken bij het kunstgebeuren in de Vlaamse Gemeenschap met bijzondere aandacht voor zelfstandige, jonge kunstenaars.

Met deze aankoopregeling beoog ik de uitbouw van een kwaliteitsvolle en representatieve collectie van hedendaagse kunst van de Vlaamse gemeenschap, complementair aan het aankoopbeleid van de musea. Daarnaast wil ik met deze regeling onze beeldende kunstenaars ondersteunen.

De selectieprocedure wordt momenteel uitgewerkt (o.a. commissie, selectiecriteria, werkwijze). Deze zou voor de zomer afgerond moeten zijn. Het aankoopvoorstel wordt verwacht in het najaar.

Daarnaast verhoogde ik in 2016 het aankoopbudget van het M HKA van 100.000 euro naar 200.000 euro.